

knez Grebostrek, zdravo, lepa Angelija, ni moglo nebo lepše vkup spraviti dvoje ljudi, kakor deda in vnuko, on je vitez, ona pa lepota, ki sebi ravnega ne poznata.“

Odgovarja mu Grebostrek: „Bog te sprimi, knez Žiglovski, kje se je pa Dean zaderžal?“

„Podila sva konja na stavo, ali je hitrejša Vila od Lastavice; pa je moja Vila stavo dobila in Lastavico daleč zadej zapustila.“

Ko je te besede govoril, vbere oči na deklico, pa jo gleda, kakor mati edinca, in se je ne more nagledati. Na to pa razširi obe roci, in njeno serce bije na njegovem.

Zdaj pride tudi Dean z Lastavico, skoči ž nje in jo pusti k Vili, sam pa gre k dedu in sestri. Dedu poljubi desnico, sestrici pa medene usta, knezu Žiglovskemu se pokloni in dedu govori: „Ded, stavo sem zgubil, utekla je Vila Lastavici. Ded pa mu reče: „Ne obtožuj Lastavice, Lastavica je zanesljiv konj, al bi čudo in sramota bila, če bi utekla Vili Lastavica.“

Vzdignejo se in gredo v beli grad, kjer je bil gosposki obed za nje pripravljen, in ko so se nekoliko okrepili, reče domačin: „Povejte mi, draga moja deca, kaj dela kralj v belem Skadru, ali je zdrav in vesel?“ Dean mu odgovori: „Kralj je zdrav in vesel, obhajal je god svoje hiše in mnoge goste pogostil: iz vse Zete, iz Zaholmske zemlje, iz Primorja, iz Rasijske in iz Serbske zemlje. Prišlo je tudi mnogo Bošnjakov: mladi Hrelja iz mesta Tuhelja, Ozrislav s Konjic in Grubeša s Kruševca. Dobro smo se veselili, hvala kralju za obhajanje, ali še večja hvala za veliko njegovo milost, s katero je napil zdravico tistemu staremu knezu in vitez, ki je oslavil Serbsko orožje v Anatoliji. Še je rekel kralj, kako mu je žal in težko, da mu je starost oči vzela, da tedaj ne moreš zraven njega biti, da te praša za modre svete in se nauči od starega junaka, kako je treba sovražnike premagovati in svoji rodovini na čast in slavo biti.“

Na to mu stari domačin odgovarja: „Hvala kralju, da se spominja mene zraven toliko svetle gospode; ali kar želi, da bi jaz poleg njega bil, to ne more biti, pa tudi ni potrebno. Kdor ima tako modrega očeta kakor mladi kralj kralja Stepana, temu ni treba sveta od drugega; in kdor je znal Bolgare pod Zemljanom potolči, ta ne potrebuje nauka od nikogar drugega, kako se morajo sovražniki premagovati in je treba svoji rodovini na čast in slavo biti. Kralj Milutin, ded mladega kralja, je bil velik junak in vojvoda, predobil je mnogo zemlje in mest in je zavdal Carigradu dokaj skerbi; ali vnuk ga bode prekosil, dobro pazite, kar vam pravim. Vse se mi tako vidi in dozdeva, da bo Dušan Serbijo oslavil in veliko carstvo iz nje napravil. V prihodnost je težko pogledati in v naprej povedati, kaj bode; ali kakor mi moja starost kaže, kakor se pokazuje duh mladega kralja, če mu le Bog življenje dá, iz Gerškega bode Serbsko carstvo, Serbsko ime se bode oslavilo in slavilo, dokler bo zemlja in ljudi na zemlji.“

Odgovarja na to Žiglovski knez: „Ko pridemo v Skader k Dušanu in mu povemo, kako misli in kako govori stari Grebostrek, kralj se bode močno razveselil. Pri njem je nekaj dvorjanov, ki premišljajo, kako bodo kralja pohvalili, ali da bo pohvala povoljna, na to misel ni nobeden prišel in na to pohvalo, ki jo bomo od tebe našega dobrega domačina njemu prinesli.“

Grebostrek na to odgovarja: „Ne meri to na

hvalo, to je le prerokovanje starčevo, ki ve, kako ljudje živé, in prerokuje, kako mora biti, če božja volja drugači ne sklene. Ali ker bote nesli Dušanu te dobre in pohvalne besede, nesite mu še te svete, v njih bo več koristi kakor hvale in sladkega prilizovanja. Naj se varuje slabih svetovavcov, z dobrega pota naj ne hodi; kraljevanje z grehom početo je od samega Boga prekleto. So taki ljudje in njih število ni malo, ki jim tiha očetova vlada ni po volji. Ti objokujejo vsak dan, ki je izgubljen za slavo Srbije, in mermrajo na miroljubje, kakor na izdajstvo proti kraljevini. Niso to malopridneži, ne samo mladi vitezi, ki bi radi vojsko in boje, da bi se kakor junaci v pesmih prepevali ali da se nagoltajo blaga in bogastva. Tu so tudi bolj zreli ljudje, ki ljubijo svojo domovino in dobro vidijo, kakošni so časi in kakošni dnevi priti morajo, pa bi radi pri deljenju sveta, kjer je pravica vsakega enaka, velik del svoji očetnjava pridobili; ali ker vidijo, da se nič ne dela, jim je težko, niso zadovoljni, pa se eni usodi prepustčajo in čakajo, da Bog vse uravna, drugi so pa bolj nesterpljivi in mislijo, da morejo s svojo voljo in s svojimi deli tečaj usode premeniti. Med te gre tudi tiste šteti, ktere odvrčajo od Stepana prevarjene želje in nade, ali pa razžaljenje in kervna osveta. Reči moram: bojim se za Dušana. Kjer se strasti skrivajo za pamet, kjer je težko spoznati od ljubezni do roda do roda kervavi duh osvete, kjer zmedene svete dolžnosti razsodbe čakajo od človeške slabosti, tam bi bilo tudi skušenemu možu, v katerem strasti molče, težko premagati in na pravem potu ostati. Ena zvezda naj ga vodi: oče je sinu prva svetinja, greh proti očetu je seme nesreče, in vsa beda, ki prihaja iz samovolje, pada na glavo samovoljniku in vsa kletev na njegovo dušo.“

(Dalje prihodnjič.)

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah naznanja Dav. Terstenjak.)

0 bezu.

Bez (bezovec, Hollunder) ima dvojno simboliko. Pod bezovec pokapajo babičke bolezn, in bezovo vejo vsajajo radi za hlevom, da kuga živini ne škoduje. Pred bezovcom, pravi Slovenec, se mora klobuk z glave vzeti, ker zavoljo svoje ozdravivne moči je velike časti vreden. Kedar mertveca na pokopališče peljajo, si hlapec bič na bezov gajznak natakne, ker se bezovca, pré, hudi duhi bojé. Kar drugi slovanski narodi o bezovci verujejo, najdeš pri Hanušu (Wiss. des slaw. Myth. str. 229, 328) in kar sorodni stari Prusi in dnešnji Litvani, najdeš pri Schwenku, (Mythol. der Slawen, str. 310).

0 leski.

Čul sem strica praviti, da je hlapec, kateri ni rad po noči doma spal, „po lešnjake hodil“. Lešnjak je toraj erotičen symbol. Pravijo tudi, da v lesko nikdar ne vdari, ker si je divica Marija pod njo počivala; ravno tako tudi v gaber ne. Iz leske se reže bajanica (Wünschelrute), s katero se lahko do zakopanih denarjev pride. Stari Čehi so, kakor Hajek piše (II, 170), pri kronjanju pred kraljeve noge vsipali bokal lešnikov in so s tim hteli svojo ljubezen in voščilo sreče izraziti.